

S
O
S

sieć
organizacji
społecznych
dla edukacji

think tank

Brief. Faktycznie
o edukacji

Nauczyciele starsi i młodsi

Co wynika z badań?

Nowa edukacja
obywatelska

Wyzwania
i tematy ad hoc

Dobry klimat
i dobre relacje

Zmiany programowe
i organizacyjne

Lokalna polityka
oświatowa

Kształcenie i doskonalenie
nauczycieli_lek

Nauczyciele starsi i młodszy - co wynika z badań?

Przedstawiamy syntetyczny przegląd wniosków z amerykańskich, polskich i międzynarodowych badań dotyczących związków między wiekiem, stażem pracy a efektywnością i motywacją nauczycieli i nauczycielek. Pokazujemy także profil i problemy polskiej kadry nauczycielskiej na tle krajów Unii Europejskiej i OECD.

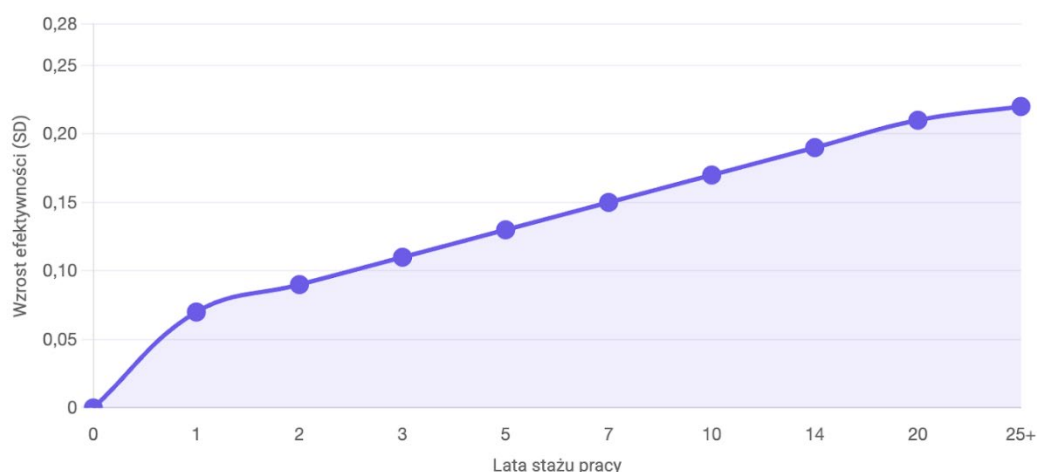
Efektywność nauczania rośnie z doświadczeniem

Większość nauczycieli postrzega nowy przedmiot pozytywnie. 55% traktuje EO jako sposób realizacji misji edukacyjnej szkoły, a 30% widzi w niej możliwość rozwoju zawodowego (24% wskazało obie te odpowiedzi jednocześnie). Jednak 19% uważa EO za niepotrzebną zmianę, a 15% traktuje ją jako dodatkowe obciążenie.

Przegląd badań nad skutecznością nauczania amerykańskich nauczycieli dokonany przez Learning Policy Institute (Kini & Podolsky, 2016) podważa mit, że nauczyciele przestają się rozwijać po pierwszych kilku latach pracy. Efektywność rośnie bowiem w toku całej kariery zawodowej. Przyrost jest największy w pierwszym roku pracy, w kolejnych latach widać go nadal, i choć po ok. 20 latach pracy tempo przyrostu maleje, to nauczyciele z ponad 20-letnim stażem wciąż są skuteczniejsi niż ci z 5-letnim.

Wykres 1. Wzrost efektywności nauczyciela w zależności od stażu pracy

Wpływ na wyniki uczniów (w odchyleniach standardowych) vs nauczyciel bez doświadczenia • Źródło: Learning Policy Institute, 2016

Dodatkowo, badanie z Karoliny Północnej potwierdza pozytywny wpływ długości doświadczenia zawodowego na osiągnięcia uczniów. Wyniki 12-letniego badania podłużnego

(Teaching and Teacher Education, 2024), dowodzą, że entuzjazm przedmiotowy (zainteresowanie własnym przedmiotem czy dziedziną) i ogólny entuzjazm do nauczania dzieci i młodych ludzi pozostają stabilne – nie potwierdzono spadku związanego z wiekiem i stażem.

Młodszy nauczyciele bardziej zagrożeni wypaleniem zawodowym

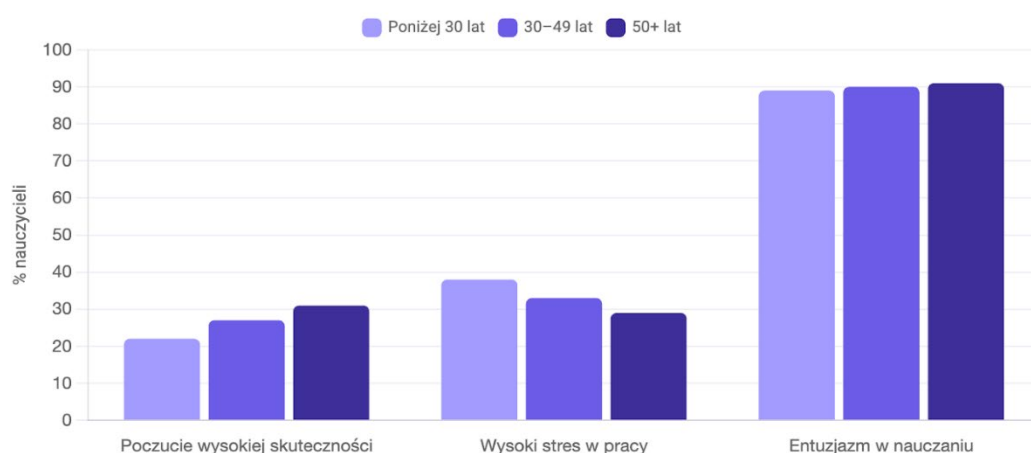
Badanie greckich nauczycieli (European Journal of Investigation in Health, 2020) wykazało negatywną korelację między wiekiem a wyczerpaniem emocjonalnym ($r = -0,204$). Młodszy nauczyciele doświadczali wyższego poziomu wypalenia. Starsi w toku pracy wykształcili mechanizmy radzenia sobie ze stresem albo – jeśli nie zdołali ich wypracować – odeszli wcześniej ze szkoły (efekt selekcji).

Poczucie skuteczności, poziom stresu i motywacji w badaniach TALIS 2024

Wyniki międzynarodowego prowadzonego przez OECD badania TALIS 2024 (Teaching and Learning International Survey) pokazują, że nauczyciele 50+ deklarują wyższe poczucie skuteczności nauczania niż ci poniżej 30 lat (+9 punktów procentowych). Stres związany z pracą w szkole jest wyższy wśród młodszych nauczycieli (38% vs 29%), ale aż 90% nauczycieli we wszystkich grupach wiekowych deklaruje wysoki poziom motywacji.

Wykres 2. Poczucie skuteczności, stres i entuzjazm wg grupy wiekowej

Dane TALIS 2024 (OECD) • Procent nauczycieli deklarujących wysoki poziom danego wskaźnika

Zatem obiegowa opinia, że starsi nauczyciele uczą gorzej i mają mniej entuzjazmu, NIE znajduje potwierdzenia w badaniach. Jest raczej przeciwnie:

- Efektywność rośnie z doświadczeniem — przez co najmniej 20 lat kariery, potem tempo wzrostu nieco spada
- Entuzjazm pozostaje względnie stabilny w czasie (badanie 12-letnie)
- Wypalenie dotyka bardziej młodszych nauczycieli (mechanizmy radzenia sobie i efekt selekcji)
- Poczucie skuteczności jest wyższe u nauczycieli 50+ niż u tych poniżej 30
- Polskie badanie (n=7100) pokazało, że wiek i staż nie wpływają na dobrostan (patrz niżej)

Wskaźnik	Polska	Średnia UE	Średnia TALIS
Średni wiek nauczyciela (kl. V–VIII)	48 lat	46 lat	44 lata
Nauczyciele poniżej 30 lat	4%	~10%	~12%
Nauczyciele 50+ lat	45%	~30%	~25%
Średni staż pracy	22 lata	—	—
Poczucie uznania społecznego	10%	15%	35%

Tabela 1. Polska szkoła – jedna z najstarszych kadr w OECD, ale problem leży gdzie indziej. Źródło: IBE TALIS 2024 Polska

Wiek i staż NIE wpływają na dobrostan

Badania wypalenia zawodowego na próbie 7100 nauczycieli (Librus / Akademia Dobrej Energii, 2023) dowodzą, że polscy nauczyciele są wysoko zaangażowani, ale jednocześnie ich zasoby się wyczerpują – często towarzyszą im negatywne emocje, stres i niskie poczucie sensu własnej pracy. Badacze opisują to jako stan "zaangażowania, ale u progu wypalenia".

Dodatkowo badanie to podważyło popularną opinię, że starsi nauczyciele są bardziej sfrustrowani i wypaleni: cechy takie jak wiek, staż pracy, lokalizacja (wieś/miasto) i stopień awansu zawodowego NIE wpływają na poczucie dobrostanu zawodowego nauczycieli. Wyczerpanie emocjonalne (67,5%) i poczucie braku sensu (57,3%) rozkładają się równomiernie we wszystkich grupach wiekowych.

Problem polskiej szkoły nie polega na tym, że starsi nauczyciele i nauczycielki uczą gorzej i są bardziej "wypaleni", ale na tym, że młodzi ludzie nie chcą pracować w szkołach. Tylko 4% nauczycieli ma mniej niż 30 lat (najniższy odsetek w badaniu TALIS), a co trzeci z nich planuje odejść w ciągu 5 lat.

Między pasją a poczuciem braku docenienia

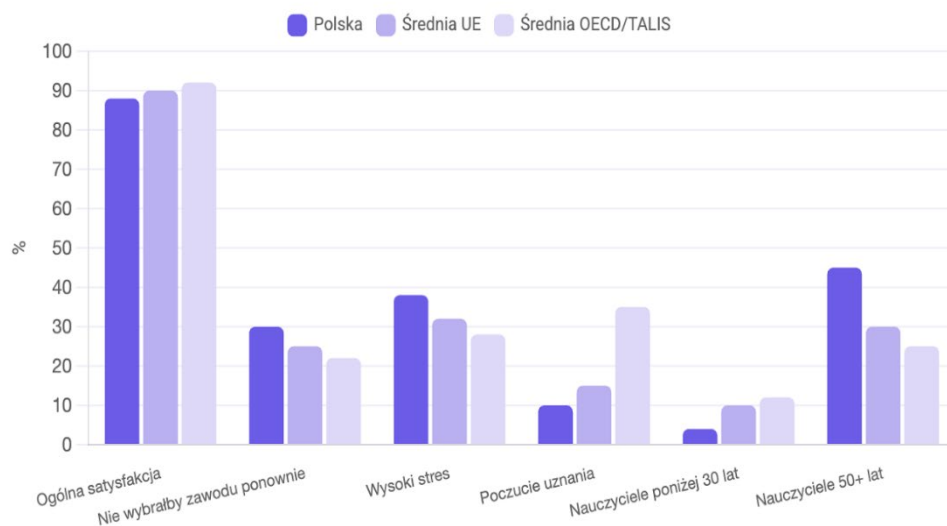
Wyniki badań TALIS 2024 rysują obraz polskiego nauczyciela jako osoby z silną motywacją wewnętrzną, ale z poczuciem głębokiego niedocenienia. 88% deklaruje ogólną satysfakcję z pracy, aż 74% wybrało zawód ze względu na możliwość wpływu na przyszłe pokolenia. Równocześnie 30% nie wybrałoby tego zawodu ponownie. 38% doświadcza znacznego lub dużego stresu, 30% wskazuje jego negatywny wpływ na zdrowie psychiczne, a 37% mówi o braku czasu na życie osobiste.

Zaledwie 10% polskich nauczycieli uważa, że zawód nauczyciela jest ceniony przez społeczeństwo. Dla porównania – średnia OECD (wszystkie badane kraje) to 35%, a średnia UE – 15%. Polska jest tu na 48. miejscu wśród 55 badanych krajów. Co gorsza, to trend spadkowy: w TALIS 2013 było to 18%, (już wtedy bardzo mało). Tylko 9% nauczycieli czuje, że ich praca jest doceniana w przekazach medialnych (OECD: 31%, UE: 16%). 47% osób uczących deklaruje brak uznania ze strony rodziców, a 34% – ze strony uczniów (w dużych miastach brak uznania rodziców sięga 53%).

Tylko 20% polskich nauczycieli jest zadowolonych ze swojego wynagrodzenia (UE: 37%), zajmujemy tu 51. miejsce wśród 55 krajów. Różnica między zadowoleniem z pracy w swojej szkole a oceną poziomu wynagrodzenia jest w Polsce największa spośród wszystkich krajów UE i OECD.

Wykres 3. Polska na tle świata – profil kadry nauczycielskiej

Porównanie kluczowych wskaźników TALIS 2024 • Polska vs średnia UE vs średnia OECD

Źródła

1. Kini, T. & Podolsky, A. (2016). *Does Teaching Experience Increase Teacher Effectiveness?* Learning Policy Institute. [Link](#)
 2. Kunter, M. et al. (2024). Long-term changes in teacher beliefs and motivation. *Teaching and Teacher Education*. [Link](#)
 3. Avramidis, E. & Koutrouba, K. (2020). Effect of Age on Job Satisfaction and Emotional Exhaustion of Primary School Teachers. *European Journal of Investigation in Health*. [Link](#)
 4. OECD (2025). *Results from TALIS 2024 – Thriving in Teaching*. [Link](#)
 5. OECD (2025). *Results from TALIS 2024 – Sustaining the Teaching Profession*. [Link](#)
 6. Papay, J. & Kraft, M. (2015). Myth of the Performance Plateau. *Educational Leadership*, ASCD. [Link](#)
 7. CALDER Center. Returns to Teacher Experience: Student Achievement and Motivation. [Link](#)
 8. IBE PIB (2025). *TALIS 2024 – Nauczycielki i nauczyciele o pracy w zawodzie*. [PDF](#)
 9. Librus / Akademia Dobrej Energii (2023). *Zaangażowani nauczyciele u progu wypalenia – Raport z badania (n=7100)*. [Link](#)
 10. Uniwersytet SWPS (2023). Wypalenie zawodowe nauczycieli – kiedy praca w szkole wyczerpuje. [Link](#)
 11. E-mentor (2022). Wypalenie zawodowe wśród pracowników oświaty – metody pomiaru i przegląd badań. [Link](#)
 12. Głos Nauczycielski (2025). TALIS 2024: Kadra nauczycielska w Polsce. [Link](#)
 13. Rzeczpospolita (2025). Między pasją a rezygnacją – co o polskich nauczycielach mówi TALIS 2024. [Link](#)
-

Brief. Faktycznie o edukacji to seria syntetycznych, opartych na faktach opracowań think tanku SOS dla Edukacji o wybranych problemach i wyzwaniach polskiej szkoły. Briefy powstają na podstawie badań i raportów własnych SOS dla Edukacji oraz dokumentów prawnych. Celem opracowań jest pokazanie w przystępnej formie obszarów wymagających zmiany i rzecznictwa.

Opracowanie

Alicja Pacewicz

Publikacja bezpłatna